

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

בפני כב' השופט ד"ר עמי קובו, סגן הנשיאה

בעניין: משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה

המאשימה

נגד

[REDACTED]

הנאשם

ב"כ המאשימה: עוה"ד מאור לונדנר ומיכל בן דוד

ב"כ הנאשם: עו"ד איתי בר עוז

הכרעת דין

רקע

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של **החזקת סכין למטרה לא כשרה**, לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין, התשל"ז 1977 (להלן: "חוק העונשין").
2. בעניינו של הנאשם התקבלה חוות דעת פסיכיאטרית מטעם הפסיכיאטרית המחוזית (להלן: "חוות הדעת הפסיכיאטרית"). חוות הדעת נערכה על-ידי ד"ר דוד אלטמרק, מנהל היחידה לפסיכיאטריה משפטית בבית החולים לב השרון - פרדסיה, וד"ר מיכל שייט פסיכולוגית קלינית מומחית. על פי חוות הדעת בעת ביצוע העבירה המיוחסת לו, היה הנאשם שרוי במצב פסיכוטי מחוסר שיפוט ותובנה ולא הבין את טיב ותוצאות מעשיו. כיום הנאשם מסוגל לעמוד לדין.

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

3. על סמך חוות הדעת עתרה ההגנה לזכות את הנאשם בהתאם לרע"פ 2675/13 **מדינת ישראל נ' וחנון (3.2.15)**, ואילו המאשימה טענה כי אין קשר סיבתי בין המצב הפסיכוכטי בגינו טופל לבין ביצוע העבירה.

4. לטענת ב"כ המאשימה, עוה"ד מאור לונדנר ורוני מרקוביץ, יש לדחות את בקשת ההגנה לזיכוי, וזאת מאחר וממכתב שחרורו מהאשפוז עולה כי הנאשם הגיע במצב פסיכוכטי על רקע שימוש בסם מסוג "חגיגת". משכך נותק הקשר הסיבתי בין מחלתו לבין ביצוע העבירה. אמנם נערכה לנאשם בדיקה טוקסיקולוגית אשר נמצאה שלילית, אולם סם מסוג "חגיגת" אינו מזוהה בבדיקות אלו. עוד עולה כי הנאשם אושפז בכפיה ולאחר מכן שוחרר ללא הגבלה או דרישה, ובכך יש לחזק הטענה כי המדובר בהתנהגות שנובעת מהשימוש בסם ולא כתוצאה ממחלת הנפש. משכך עתרו ב"כ המאשימה לדחות את טענת ההגנה. המאשימה לא עתרה לחקור את עורכי חוות הדעת. כמו כן עתרה המאשימה להורות על תקופת אשפוז מרבית שלא תפחת מתקופת המאסר המרבית הקבועה בצד העבירה וזאת לאור סעיף 15(ד1)(1) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א – 1991, וכן מאחר שבמועד מתן צו האשפוז לא מונח בפני בית המשפט בסיס עובדתי רפואי מספיק לשם קביעת תקופת האשפוז. משכך, טען ב"כ המאשימה כי קביעת תקופת אשפוז קצרה מתקופת המאסר המקסימלית הקבועה בצד העבירה אינה מתיישבת עם תכלית החוק. בנוסף הפנה ב"כ המאשימה להחלטות שונות אשר קבעו כי תקופת האשפוז המרבית היא תקופת המאסר הקבועה לצד העבירה.

5. לטענת ב"כ הנאשם, עו"ד איתי בר עוז, על פי חוות הדעת הפסיכיאטרית הנאשם לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה בשל מחלת נפש. חוות הדעת נתמכת על ידי תעודת חדר המיון אשר מתעדת את מצבו של הנאשם בעת האירועים. מתוך המסמכים עולה כי ברקע יש שימוש בסם מסוג "חגיגת" בשנים האחרונות. המסמך הקובע הינו חוות הדעת הפסיכיאטרית, ולא מכתב שחרור מחדר מיון. יתכן שהשימוש בסמים היה "הטריגר" למחלה ויתכן שלא. כך או כך, בסופו של יום חוות הדעת הינה חד משמעית במסקנתה כי הנאשם לא הבין את טיב ותוצאות מעשיו בעת ביצועם. על כן ועל פי הלכת וחנון עתר ב"כ הנאשם לזכות את הנאשם. ב"כ הנאשם הסכים שבמועד המתואר בכתב האישום אכן החזיק הנאשם בסכין. באשר לתקופת תקופת הטיפול המרפאתי המרבית טען ב"כ הנאשם כי היא צריכה להיות פחותה מתקופת המאסר המרבית הקבועה בצד העבירה, ובמקרה דנן לא צריכה לעלות על ששה חודשים, וזאת לאור לשון סעיף ס' (2)(ד1)(2) הקובע כי "תקופת האשפוז או הטיפול המרבית לא תעלה על תקופת המאסר המרבית". לטענת ב"כ הנאשם לו סבר המחוקק כי תקופת הטיפול המרבי צריכה להיות כתקופה העונשית המרבית הקבועה בחוק, היה מציין זאת מפורשות. בנוסף תקופת האשפוז המקסימלית צריכה להיות פחותה מהתקופה המרבית הקבועה בחוק בשל עקרון הסבירות והמיידיות. כתב האישום מפרט עבירה של החזקת סכין

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

ללא נסיבות מחמירות. לו היה נשפט הנאשם, הרי שלבטח לא היה נגזר עליו עונש של 5 שנות מאסר.

חוות הדעת הפסיכיאטרית

6. על פי חוות הדעת הפסיכיאטרית מיום 20.4.15, הנאשם יליד 1981, רווק מתגורר עם אמו וסבתו. משתמש בסמים מגיל 13. טרם אשפוזו הראשון בתאריך 18.5.14 הבחין אחיו כי חלו שינויים במצבו הנפשי אשר כללו אי שקט, פחדים מהשכנים ומאנשים אחרים, הנאשם רדף אחרי כלי רכב בכבישים, דיבר לעצמו ועוד. ביום האשפוז התברר לאח כי הנאשם מסתובב עם סכין "להגנה עצמית" והתנהגותו הייתה סוערת. עוד באותו יום אושפז על פי הוראת אשפוז של הפסיכיאטר המחוזי כשהוא במצב פסיכוטי פרנואידיאלי, עם בוחן מציאות ושיפוט פגומים. במהלך אשפוזו אובחן שימוש בסמים המלווה בתסמינים פסיכויטיים דמויי סכיזופרניה. הנאשם שוחרר עקב הטבה במצבו בתאריך 23.5.14, בהיעדר מסוכנות, לטיפול ומעקב במרפאה לבריאות הנפש בעיר מגוריו. במהלך טיפולו במרפאה נצפה במצב פסיכוטי פעיל ללא עילה לאשפוז כפוי. בתאריך 20.12.14 הגיע ביוזמתו לחדר המיון בבית החולים באר יעקב. בקבלתו נמצא במצב פסיכוטי מלווה במחשבות שווא של רדיפה וגדלות והביע מחשבות אובדניות פעילות. תחילה אושפז בהסכמתו אולם בהמשך לאור גישתו האמביוולנטיות לאשפוז ולאור מסוכנותו הוצאה הוראת אשפוז כפוי. באשפוז אובחן כלוקה בסכיזופרניה. שוחרר ביום 13.1.15 במצב של "רמיסיה סבירה" להמשך טיפול במסגרת המרפאה בעיר מגוריו. בבדיקה הנוכחית שיתף פעולה בהתאם ליכולתו, התמצאותו תקינה והמודע צלול, משיב לעניין ובהיגיון. לא נצפו הפרעות חשיבה. ללא עדות למחשבות שווא. מגלה תובנה חלקית למחשבת השווא אשר אפיינה אותו במצבים פסיכויטיים בעבר. בסיכום חוות הדעת נכתב כי הנאשם מאובחן כחולה בסכיזופרניה. כיום ככל הנראה נגמל משימוש בסמים ומאז שחרורו מאשפוזו האחרון מקבל טיפול מרפאתי ואף החל לעבוד באופן מסודר. בפרק המסקנות צוינו הדברים הבאים:

- א. הנאשם סובל ממחלת נפש במובנה המשפטי של המילה, כיום מחלתו בהפוגה.
- ב. במצבו הנוכחי שיפוטו שמור, הוא מבין את טיב ותוצאות מעשיו ומסוגל לעמוד לדין.
- ג. בעת ביצוע העבירה המיוחסת לו על פי התיעוד הרפואי היה שרוי במצב פסיכוטי מחוסר שיפוט ותובנה ולכן לא הבין אז את טיב ואת תוצאות מעשיו.
- ד. כיום הנאשם אינו זקוק לאשפוז פסיכיאטרי אלא להמשך טיפול סדיר במסגרת אמבולטורית. לאור עברו ובהתחשב ברמת המסוכנות הקיימת בעת התלקחות מחלתו מומלץ על טיפול מרפאתי כפוי.

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

תעודת חדר מיון מרכז בריאות הנפש באר יעקב (נ/1)

7. על פי תעודת חדר המיון מיום 18.5.14 הגיע הנאשם לחדר המיון באמבולנס בליווי אחיו. ברקע שימוש בסמים מסוג "חגיגת" בשנים האחרונות. לפי מסמכים נלווים ושיחה עם אחיו בימים האחרונים חל שינוי דרסטי במצבו הנפשי, הוא נתון באי שקט רב ומביע מחשבות רדיפה. כשבועיים קודם לכן כתב מכתב בו הביע כוונה לשלוח יד בנפשו, ולאחר מכן מצאו אותו משוטט ברחובות ת"א. בבדיקתו נראה מוזנח, מתפרץ מילולית, ניסה לתקוף אדם ונוזקק להתערבות האבטחה. שיפוט לקוי. בוחן מציאות פגום. לסיכום התקבל בהוראת אשפוז על רקע מצב פסיכוטי פרנואידי חריף מלווה במסוכנות. אושפז במחלקה סגורה. כמו כן נעשו לנאשם בדיקות כימיה וטוקסיקולוגיה רחבה לסמים ואלכוהול שנמצאו שליליות.

מכתב שחרור מבית החולים באר יעקב (ת/1)

8. במכתב השחרור מיום 23.5.14 נכתב כי הנאשם הגיע במצב פסיכוטי על רקע שימוש ב"חגיגת".

דין

9. השאלה בתיק דנן הינה האם עומד לנאשם סייג של אי-שפיות הדעת לפי סעיף 34 ח' לחוק העונשין, תשל"ז-1977, או שמא מצבו הנפשי בעת ביצוע העבירה היה כתוצאה משימוש בסמים. שאלה נוספת נוגעת לתקופת הטיפול המרפאתי המרבית, האם עליה להיות כתקופת המאסר המרבית, או שמא יש בידי בית המשפט הסמכות לקבוע תקופה קצרה יותר.

10. לטענת המאשימה, מאחר שהנאשם השתמש בסמים טרם האירוע הפסיכוטי בעקבותיו הוא אושפז, הרי שמצבו הפסיכוטי נגרם כתוצאה מהשימוש בסמים ולא כתוצאה של מחלת נפש ומשכך יש לראותו כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית. המאשימה מבקשת להיבנות ממסמך השחרור של הנאשם מבית החולים (ת/1) בו נכתב בין היתר המשפט "הגיע במצב פסיכוטי על רקע שימוש ב"חגיגת"..." כן מבקשת המאשימה ללמוד מכך כי השימוש בסם ניתק את הקשר הסיבתי בין המחלה לבין ביצוע המעשים ועל כן עתרה המאשימה לדחות את טענת ההגנה בדבר סייג אי-השפיות. מנגד טוען ב"כ הנאשם כי חוות הדעת של הפסיכיאטרית המחוזית, אשר קובעת חוסר כשירות מהותית, היא המסמך הקובע. כמו כן לפי מסמכי הקבלה של הנאשם בחדר המיון (נ/1) עולה כי בבדיקה טוקסיקולוגית שנערכה לנאשם לא נמצאו ממצאי סם.

11. לאחר ששמעתי את טיעוני הצדדים סבורני כי דין טענת ההגנה להתקבל וכי יש לזכות את הנאשם.

סעיף 34 ח' לחוק העונשין קובע דקלקמן:

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש –

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה."

סעיף 34 כב' לחוק העונשין מגדיר את נפקותו של הספק כדלקמן:

"(א) לא יישא אדם באחריות פלילית לעבירה אלא אם כן היא הוכחה מעבר לספק סביר.

(ב) התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, והספק לא הוסר, יחול הסייג".

ס' 34 ט (ב) קובע:

"עשה אדם מעשה במצב של שכרות והוא גרם למצב זה בהתנהגותו הנשלטת ומדעת, רואים אותו כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית, אם העבירה היא של התנהגות, או באדישות אם העבירה מותנית גם בתוצאה."

12. הרציונל העומד בבסיס הוראות החוק הינו כי העבירה הפלילית כוללת לא רק את המעשה הפלילי אלא גם את המחשבה הפלילית. אדם הלוקה באי שפיות הדעת אינו בר יכולת לגבש את המחשבה הפלילית, ובאין מחשבה פלילית – לא מתבצעת העבירה. מנגד, היה ואדם גרם באופן מודע ונשלט למצבו וביצע עבירה פלילית רואים אותו כמי שעשה את המעשה מתוך מחשבה פלילית על אף מצבו. מכאן, שיש לבחון האם הנאשם ביצע את העבירה כתוצאה ממחלת הנפש או כתוצאה משימוש בסמים, ואם היה בסמים כדי לנתק את הקשר הסיבתי בין מחלת הנפש לבין ביצוע המעשה.

13. חוות הדעת הפסיכיאטרית, קובעת מפורשות כי הנאשם לוקה במחלת נפש במובנה המשפטי של המילה וכי בעת ביצוע המעשים לא היה הנאשם מסוגל להבין את מעשיו. חוות דעת זו ומסקנותיה לא נסתרו. בהקשר זה יש לציין כי המאשימה אף הצהירה כי היא מוותרת על זכותה לחקור את עורכי חוות הדעת באשר לחוות הדעת ולמסקנות האמורות בה ומכאן שמסקנות חוות הדעת, כאמור, לא נסתרו. טענת המאשימה לפיה הסיבה למצבו הנפשי של הנאשם הינה שימוש בסמים לא הוכחה. אמנם העובדה שהנאשם משתמש בסמים מסוג "חגיגת" אינה שנויה במחלוקת. עם זאת, לא ניתן לקבוע כי היה זה השימוש בסמים אשר הוביל את הנאשם למצב הנפשי המתואר או אף היה הזרז למחלתו. המאשימה לא סיפקה כל ראיה לטענתה וביקשה להיבנות ממשפט לקוני אשר נכתב במכתב השחרור של הנאשם אשר עומד לבדו אל מול הממצאים המפורטים הן בחוות הדעת הפסיכיאטרית והן במסמך תעודת

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

חדר המיון (נ/1) מהם עולה כי הנאשם היה במצב פסיכוטי עקב מחלת הנפש בעת ביצוע העבירה. כמו-כן, יש לתת משקל לכך שבדיקות טוקסיקולוגיות שנערכו לו נמצאו ללא שרידי סם או אלכוהול. טענת המאשימה לפיה בבדיקות הללו לא נבדק החומר אשר מצוי בסם מסוג "חגיגת" לא הוכחה.

14. בהקשר זה יש לתת משקל לכך שחוות הדעת הינה מקיפה ויסודית והסתמכה הן על המסמכים הקודמים, והן על נתונים שלא היו בפני הגורמים הפסיכיאטרים בעת ששוחרר מהאשפוז שהיה סמוך לאחר ביצוע העבירה. בפרט יש לתת את הדעת לאשפוזו של הנאשם מיום 20.12.14 עד ליום 13.1.15, שם אושפז הנאשם בכפיה לאחר שנמצא במצב פסיכוטי מלווה במחשבות שווא של רדיפה וגדלות והביע מחשבות אובדניות פעילות. הנאשם אובחן כלוקה בסכיזופרניה. מדובר אמנם באירועים מאוחרים למועד ביצוע העבירה, אך יש בהם כדי ללמד אף על מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירה.

15. עוד יודגש כי בכל הנוגע לסייג המהותי של אי-שפיות הדעת, די להגנה לעורר ספק סביר שמא קיים הסייג. במצב הדברים האמור, ובשים לב לכך שעורכי חוות הדעת לא נחקרו על חוות הדעת, הרי שלכל הפחות חוות הדעת מקימה ספק סביר שמא התקיים הסייג.

16. לפיכך, יש לקבוע כי בעניינו של הנאשם חל סייג אי-שפיות הדעת הקבוע בסעיף 34 ח' לחוק.

17. על פי פסיקת בית-המשפט העליון ברע"פ 2675/13 **מדינת ישראל נ' חנון** (3.2.15) פועל יוצא של הקביעה כי מתקיים לגבי נאשם סייג אי-שפיות הדעת, הוא זיכוי הנאשם וזאת בשל מספר טעמים: ראשית, מאחר שמדובר בסייג ככל שאר הסייגים הקבועים בפרק ה'1 לחלק המקדמי בחוק העונשין "סייגים לאחריות פלילית" אשר קובעים כי "לא יישא אדם באחריות פלילית" ומביאים לזיכוי הנאשם החוסה תחתם. שנית, האדם הלוקה באי שפיות הדעת אינו בר יכולת לגבש את המחשבה הפלילית ולכן לא ראוי ולא מוסרי להכתים את החולה בנפשו. שלישית, מעשית, הסיווג של "לאו בר עונשין" יוצר קושי בסיווג סופי של הנאשם עם סיום ההליך – לא אשם ולא זכאי. בהיבט המעשי נאשם כזה הוא זכאי ואי ציון הזיכוי עשוי ליצור עמימות לגבי מצבו המשפטי. יש לציין כי בקשה לדיון נוסף על הלכת וחנון נדחתה על-ידי נשיאת בית-המשפט העליון, כב' השופטת מ' נאור (ראו דנ"פ 1237/15 **מדינת ישראל נ' חנון** (5.7.15)).

18. סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 קובע כדלקמן:

"הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביוזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר עונשין, ושהוא עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפז או יקבל טיפול מרפאתי".

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

19. במקרה דנן, על-פי הסכמת ב"כ הנאשם, הרי שהנאשם עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, קרי: החזקת סכין. מובן כי קביעה זו מתייחסת אך ורק ליסוד העובדתי של העבירה של החזקת הסכין, ולא ליסוד הנפשי, שהרי הנאשם היה בעת ביצוע המעשה במצב שבו אין ביכולתו להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו. הנאשם היה חולה בשעת המעשה, ולפיכך אין הוא בר עונשין. על-פי חוות הדעת הפסיכיאטרית הנאשם עדיין חולה, אם כי כיום מחלתו בהפוגה. בהתאם להמלצת חוות הדעת, אין הנאשם זקוק היום לאשפוז פסיכיאטרי, אלא להמשך טיפול סדיר במסגרת אמבולטורית, ולפיכך הומלץ על טיפול מרפאתי כפוי.

20. בכל הנוגע לתקופת הצו המרפאתי, יש להפנות להוראת סעיף 15(ד1) לחוק טיפול בחולי נפש תשנ"א - 1991:

"(1) בית משפט לא יקבע בצו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) את תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי, ואולם יורה בצו על תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי המרבית לפי הוראות פסקאות (2) ו-(3) (להלן – תקופת האשפוז או הטיפול המרבית);

(2) תקופת האשפוז או הטיפול המרבית לא תעלה על תקופת המאסר המרבית; לעניין זה, "תקופת המאסר המרבית" –

(א) תקופת המאסר הקבועה בחוק לעבירה כאמור בסעיף קטן (א1) או (ב), לפי העניין;

(ב) היו כמה עבירות כאמור בפסקת משנה (א) – תקופת המאסר הארוכה ביותר מבין תקופות המאסר הקבועות בחוק לאותן עבירות;

(ג) היתה עבירה כאמור בפסקאות משנה (א) או (ב), עבירה שדינה מאסר עולם חובה – 25 שנים;

21. בכל הנוגע לתקופת הטיפול המרבית, יש להבחין בין שאלת הסמכות לבין הפעלת שיקול הדעת. בכל הנוגע לסמכות, כפי שהבהרתי בהרחבה בת"פ (פ"ת) 15-07-7857 מדינת ישראל נ' פלוני (1.9.15) ברי שקיימת בידי בית המשפט סמכות לקבוע תקופת אשפוז או תקופת טיפול מרפאתי קצרה מתקופת המאסר המרבית. עם זאת, בכל הנוגע להפעלת שיקול הדעת, במקרה דנן לא שוכנעתי כי קיימת הצדקה לקבוע תקופה קצרה יותר.

לאור העובדה שמדובר בעבירה של החזקת סכין, אשר העונש הקבוע בצידה הינו של 5 שנות מאסר, לאור האמור בחוות הדעת בדבר רמת המסוכנות הקיימת בעת התלקחות של מחלת הנאשם, ובשים לב לכך שהפגיעה בחירותו של הנאשם עקב צו אשפוז מרפאתי הינה נמוכה

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 14-09-26730 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' [REDACTED]

באופן יחסי לצו אשפוז אשר יש בו פגיעה משמעותית בחרותו של הנאשם, סבורני כי יש מקום להורות כי תקופת האשפוז לא תעלה על תקופת המאסר המרבית.

סוף דבר

22. אשר על-כן, אני קובע כי הנאשם מזוכה מחמת אי שפיות הדעת.
ניתן בזאת צו טיפול מרפאתי נגד הנאשם לתקופת שלא תעלה על חמש שנים.
מזכירות בית-המשפט תמציא העתק חוות הדעת לפסיכיאטרית המחוזית.
זכות ערעור לבית-המשפט המחוזי תוך 45 ימים.

ניתנה היום, ח' תשרי תשע"ו, 21 ספטמבר 2015, במעמד הצדדים

ד"ר עמי קובו, סגן נשיאה

